STOLPVERK NORDEN

NYHETSBREV NR 3 2019

Vänner bland stolpar, balkar, strävor och sågspån!

Vi befinner oss i årets mörkare tid. Alla av oss som jobbar inom hantverk brukar ha en bråd tid fram till jul. I bästa fall har vi ordnat så vi kan jobba i vår verkstad eller under tak eller ännu bättre med färdigställning i en uppvärmd lokal. Om inte så är det bara att bita ihop och ta en dag i taget.

I vår förening så har vi inte haft några uppseendeväckande events det senaste halvåret annat än att vi var några som representerade oss vid Byggnadsvårdens konvent i Mariestad i september. Jakob och Linda Nilsson visade sina skiftesverkskonstruktioner, undertecknad och Ulrik Hjort Lassen stod och samtalade med folk samt Rupert Newman med sina studenter tillverkade dymlingar på ett smart sätt. Det väsentligaste inom vår verksamhet är nog att alltfler utvecklar sin erfarenhet och bygger fler stolpverk samt utbyter kontakter och idéer kring hantverket. Det vill vi spegla i vårt nyhetsbrev och vi välkomnar fler bidrag från er medlemmar.

Styrelsen i Stolpverk Norden skall snart ta ställning till hur vi skall agera under våren, om vi skall satsa på ett seminarium igen. Ni medlemmar får gärna komma med synpunkter vad ni efterlyser. Vi är ny ett drygt 70-tal medlemmar som betalt avgift under året.

Detta nyhetsbrev går nu enbart ut till er. Vi hoppas att nyrekrytera gamla medlemmar när vi småningom uppdaterar våra inbetalningsrutiner.

Flera kurser i stolpverksbyggande planeras under nästa år, läs mer om dem här i nyhetsbrevet. Listan kan komma att utökas i kommande nyhetsbrev.

Vår hemsida står inför en snar återuppståndelse i uppdaterat skick. Håll utkik!

Styrelsen önskar alla medlemmar ett bra slut på året och vi ser gärna att ni hör av er om sådant ni funderar på inom vårt område.

Johannes Kästel, ordförande □

Dymlingstillverkning med Ruperts smarta grej.

Johannes och Peter Henriksson, en av våra amerikanska vänner

Ulrik, Rupert och Kent i Mariestad.

Tillbaka på Vargaslätten

Av Johannes Kabell

En rapport från Stolpverkshuset på Vargaslätten i Simlångsdalen som presenterades i förra nyhetsbrevet.

Arbetet med montage påbörjades veckan efter midsommar. Kran och ställning gick i första transporten. Därefter timmerstommen som fick plats på en välpackad bil. Väggelementen. som krävde två transporter, kom färdiga med innerpanel och isolering och var således känsliga för regn. Planen var att färdigställa ena huskroppen med väggar och tak för att få väderrespit och först efter att den var tät påbörja montering av stommen till den andra huskroppen. Isolering av tak sparas till senare och sprutas i från nock.

Vädret var till en början på vår sida med stabil sommarvärme. Men blev värre mot slutet av monteringsperioden med skurar som ideligen tvingade oss att täcka eller invänta rätt läge. I övrigt gick monteringsarbetet enligt plan och utan missöden.

Vi var fyra byggare Tim, Oscar, Bevan och jag. Vi hade även god hjälp av Lea som var på praktik från Dacapo samt hennes fyrbenta vän Sunken.

Efter 13 dagars montering var stolpverket, väggar, innerväggar och tak på plats. Då tog vi en välbehövlig semester. I september återupptog vi arbetet. Då med plåttak, innerdörrar, fönstersalningar, takavvattning och inte minst samordningen mellan underentreprenörer. Det blir snabbt trångt när elektriker, ventilation, vvs, målare, plåtslagare, grävare, isolering, lås och larm samt några timmermän försöker få grepp om läget trängs på en så begränsad yta.

Vi är i skrivande stund klara med undantag för några lister och dörrfoder samt några få underentreprenörer. Under våren kommer vi bygga ett stolpverkstak med ett däck i anslutning till byggnaden samt ett arbetshus till trädgårdsmästarna. Även det i samma stil och i direkt anslutning till byggnaden. □

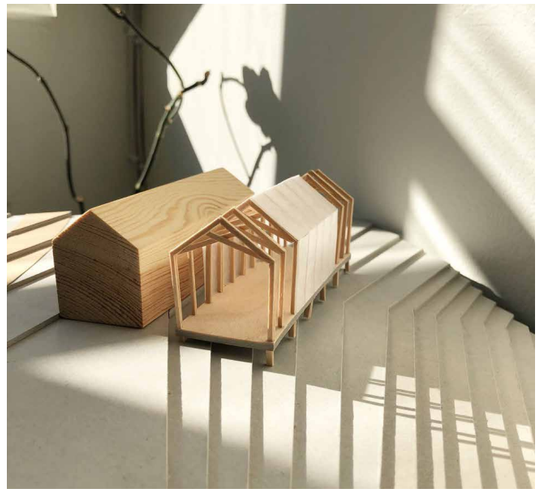

Liggtimmer och Stolpverk i Höghult

Av Sofie Campanello

Fabel arkitektur och K-märkt byggnadsvård har arbetat tillsammans det senaste året för att resa ett liggtimrat- och ett stolpverkshus i Höghult utanför Karlsborg.

Husen ligger på en befintlig gård på en vacker plats med utsikt över en sjö och ska användas till bastu och rekreation.

Stolpverkshuset har två utvändiga altaner och en inglasad del och timmerhuset har riktade utblickar både mot utsikten och mot stolpverksdelen. Husen ligger tätt och kopplas samman med utvändiga bryggor och även fast husen har olika byggnadstekniker så är deras volymer lika stora vilket gör att det blir en tydlig skillnad mellan tätt (timmerhuset) och öppet (stolpverkshuset). Detta utnyttjas i hur rummen används. Timmerdelen används till bastu, omklädning och gästrum, delar som med fördel kan vara mer slutna. I stolpverksdelen är det fokus på utsikten då det blir en väldigt öppen struktur.

I samband med Byggnadsvårdens konvent i Mariestad anordnades ett studiebesök på platsen där nyfikna besökare fick möjlighet att träffa både arkitekter och hantverkare och framför allt för att titta på byggnationen. Timmerstommen hade kommit upp några varv och dagen till ära hade en prototyp för ena gaveln för stolpverkshuset rests för att kunna utvärdera dimension och uttryck för att få en struktur som både är vacker, hållbar och fungerar fint tillsammans med timmerhuset. Planen är att timmerhuset ska vara klart till årsskiftet Stolpverksdelen under våren.

Vi som arkitekter har haft löpande kontakt med hantverkarna på plats sedan bygget startade men även mycket tidigare än så för att gå igenom möjliga detaljlösningar. Det har varit väldigt värdefullt för oss och vi är övertygade om att det nära samarbetet oss emellan kommer ge ett slutresultat med många mervärden. □

Stolpverk i barnrum av överblivet virke

Av Johan Jönsson

Efter en flytt från villa till radhus har vi fått erbjuda de tre små barnen ett gemensamt rum.

När tre barn ska samsas i ett rum gäller det att ordna med små rumsligheter inom den större gemensamma enheten. En fördel med barn är att de oftast har en ringa höjd vilket medger flera lager av lekytor och lugna kryp-in inom ett vanligt rum med 2,5 m i takhöjd.

Då jag haft överblivet virke i 5”x5” och 6”x6” som inte använts i diverse andra projekt för längderna var för korta eller att de var för skruvade hade jag en resurs att ta av för att bygga loftsängar. Till en början fick en enklare ritning produceras för att se vilka längder som behövdes och vilka möten som skulle ske.

Utformningen är vald för måttet på rummet och hur dagsljuset faller in i rummet. Tanken var att barnen skulle få vars sitt utrymme med en loftsäng och plats under för skrivbord och förvaring. I den gemensamma delen av rummet skall det finnas bjälkar i takhöjd för att fästa in ringar, lianer och lekredskap.

När ritningen var klar började arbetet att rikta upp timret med bila och hyvel samt tillverka notspår i stolpar och bjälkar för att fälla in mellanväggarna av överbliven 18 mm plywood. Jag hade funderingar på att ha mellanväggarna av spontade brädor, men då hade jag behövt åka och handla, något som var emot grundtanken om att bygga av överskott.

Då ytorna var hyvlade och timret uppriktat kunde jag för enkelhetens skull använda mill-rule vid påmärkningen. Dymlingshålen dragborrades och dymlingarna täljdes fram koniska av barnen själva.

6”x6” virket blev efter riktningen 5”x5” och räckte till bakväggen. Resten av stommen består av 5”x5” virket som nedhyvlat blev 4”x4”.

Måtten var kritiska då konstruktionen skulle knökas in i ett befintligt rum. Därför sattes allting ihop i trädgården utanför, något som även var tryggt då olika ytor skulle färgsättas individuellt och ändringar skulle kunna resultera i nya torktider.

När stommen var ihopsatt var det även lättare att se hur avfasningar på timret skulle utföras för att få ett trevligt utseende och samtidigt slippa de skarpa hörnen i barnrummet. Själva utformningen på avfasningarna kopierades från en enkelstuga som vi tidigare bott i.

När allt var testat utomhus började målningen. Till detta använde vi oss av äggoljetempera till stommen och mellanväggarna samt linoljefärg till bakväggarna. Efter delarna målats med två lager sattes konstruktionen ihop och ett tredje och sista lager med färg applicerades.

När stommen var klar började arbetet med hyllor, stegar och räcken. Detta är något som tar minst lika lång tid som de bärande delarna, men med fördelen att de gradvis kan läggas till.

Slutligen ska själva barnen få plats också. Det som då blir tydligt är att förvaring och möjligheten att lyfta saker från golvet är nyckelfaktor för det fortsatta brukandet. Några av fördelar med en så pass stadig stomme som stolpverket utgör är att spännvidderna blir större och det möjliggör luftiga lösningar. Även möjligheten till framtida förändringar när barnen växer och att det med lätthet skulle gå att plocka ner är positiva aspekter. □

Stolpverk i olika nivåer

Av Ulrik Hjort Lassen

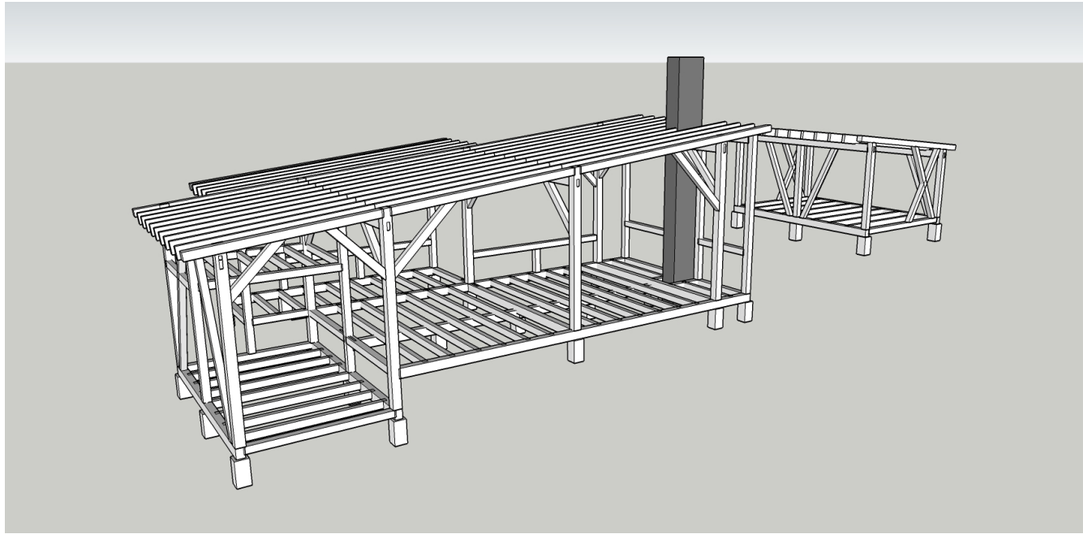

SketchUp ritning av stommen.

Denna vår och sommar har jag byggt ett fritidshus i stolpverk åt kunniga och intresserade kunder; Ulrika och Peter Lindh, som också är medlemmar i Stolpverk Norden. Processen startade för min del påsken 2018 och efter en del skisser och ritningar där huset gick igenom flera olika utseenden, eftersom arkitekten, kunden och jag hade möjlighet att påverka, hade vi i januari 2019 kommit fram till det slutgiltiga utseendet på huset. Fritidshuset skulle byggas upp på Klåverön, en ö strax söder om Marstrand. Tomtens topografi samt en önskan om att byggnaden skulle smälta in i landskapet (naturreservat) gjorde att huset fick tre olika golvnivåer anpassat efter berget och taket fick en mycket låg längsgående lutning.

Virket beställdes från Rinns såg i Värmland i januari och kom till min verkstad (som jag delar med 5 andra) i slutet på mars. Hela verkstaden ockuperades i stort sett med projektet fram till början på augusti.

Huset skulle byggas på plintar med syllar i 6x8” och golvbjälkar i 4x6” som laxades in i syllarna med en Will Beemer inspirerad träförbindning. Jag byggde ihop de tre bjälklagen först, i full skala, så att jag var säker på att de passade in (fick dock inte plats med köket i verkstan). Resten av konstruktionen blev byggd efter Square Rule principen med konstruktionsritningar för varje enskild del.

Det blev väldigt mycket hyvlande eftersom matarmärken från ramsågverket gick djupt in i virket och jag fick hyvla bort 5-8 mm på alla sidor, vilket tog extra tid och gjorde att tidplanen inte riktigt höll och sommarledigheten blev ganska kort. Jag fick hyra in kollegor, grannar och till och med familjen Lindh som var med och hyvlade timmer, tillverkade dymlingar och gjorde urtag. Totalt tio olika personer var med i verkstaden och ytterligare tre personer vid monteringen ute på ön. Men till slut, den 12 augusti, var alla delar klara för transport (dock hade jag inte hunnit prov-montera).

Logistiken på ön planerades noga, innan timret lastades på lastbilen märktes olika högar med nummer för att hamna på rätt traktorkärra.

Den största och tyngsta väggen på plats med sovrummet i bakgrunden. En ytterligare tvärvägg monteras ihop på bockar.

Ulrika och Peter ordnade transporten från verkstan till tomten. Det var först lastbil, sedan inhyrd färja och till slut traktorvagnar genom ko-hagen fram till tomten. Alla verktyg och grejor gick i egen båt som fick gå två gånger. Eftersom transporten tog mycket tid jobbade vi långa dagar med övernattningar på ön.

Det fanns ingen möjlighet för att använda kran på plats utan alla delar fick lyftas på plats med handkraft. Först upp var den lille och ganska okomplicerade sovrumsbyggnaden så att snickaren som skulle täcka in konstruktionen kunde jobba på medan vi monterade upp resten av stommen. Syllen tillpassades på plintarna och fastgjordes med gängstänger och ankarmassa. Bjälklaget lades in och täcktes med plywoodskivor så att vi skulle kunna jobba på golvet varefter tvärväggarna sattes samman, dymlades och restes en och en. De längsgående remstyckena lades upp och hela konstruktionen dymlades innan alla sparrar drogs upp och skruvades i bindbjälkarna. Samtidigt pågick arbetet med syllen för hall/badrum i andra änden. Att sedan få upp den första och tyngsta 4 meter höga väggen med handkraft var ingen lek, men då vi var ca 12 personer (mitt gäng, snickaren och hans son, familj vänner och grannar) gick det trots allt ganska smidigt. När sedan hela nedersta delen var klar kunde vi börja med bjälklaget i det stora rummet där de längsgående syllarna och bärlinan var tappade in i stolparna. Vägg efter vägg restes och de längsgående strävorna placerades ut varefter de längsgående remstycken lyftes upp och kom på plats. Som tur var passade alla delar, och det var enbart två strävor som krävde lite extra jobb på plats.

I det stora hela blev det ett lyckat projekt, där hyvlandet och monteringen (logistik på ön och västkustregn) blev de delar som tog längre tid än jag hade beräknat. Eftersom stommen skulle lämnas obehandlad invändigt var vädret en källa till ständig oro för att presenningarna skulle blåsa av och låta blånadsvampen trivas på det fina furuvirket.

Stora rummet täckt med presenning, efter färdig stommontering.

Panelen på och klart för montage av de stora glaspartierna.
Foto: Ulrika Lindh

Till slut beslutade Peter och Ulrika att låta mig bygga ihop de två huskropparna med ett uterumstak som passade in i stilen till resten av stommen. När jag sedan fick veta att stommen nu var fullständigt inklädd med tak och panel kunde jag andas ut och just nu läggs förhoppningsvis plåttaket, så huset kan stå tryggt under vintern. □

Uterumsdelen som binder ihop de två huskropparna.

Efter utvändig inklädning och innan innerpanel blir det nästan japansk stil.
Foto: Ulrika Lindh

Ett gårdshus i Trosa efter förebild från Will Beemers modellhus.

Av Johannes Kästel

Det börjar klarna hur det skall bli. Min kund Lars Erik ville ha ett lite modernare stramt enkelt gårdshus. Gärna falurött men inte helt traditionellt så vi kan nu snart se resultatet. Inklädning är gjord med en inner-panel bestående av ett parti golvvirke sen kommer isolering av cellplast 100 mm, vindduk, spikläkt och stående panel utan lockläkt. □

A diary of my time in Mariestad

By Rupert Newman

I left home in the last week of August to start my new job as a lecturer teaching ‘Stolpverk’ at Mariestad for Gothenburg University. I drove from Bristol in the UK with Lyndsay my wife. The week we arrived the weather was great and we set about exploring the surrounding area and settling in to my new flat. Unfortunately, at the end of the week I had to drive Lyndsay to Stockholm to catch a flight home. The journey was awful in some of the worst thunder and lightning storms I have ever witnessed.

I started work the following day on the 2nd of September. It was in at the deep end for me starting straight away with the second-year students. Unfortunately, we didn’t have any wood! I had to improvise for a few days and made them brush up on their mathematically skills, much to their shock.

Fortunately, the timber soon turned up and we started making the frame. The frame was for a museum in Älgarås which is quite near Mariestad. It is to be used housing some ancient dugout canoes found in a nearby lake. The frame was a 2-bay building which we made totally by ‘scribe rule’.

The students were great and very enthusiastic, which made it a pleasure to teach them. We used locally sourced pine to make the frame but I was lucky enough to visit a local saw mill where I picked up some curved timber to use in the building and some oak to make the pegs.

The students erected the frame by hand and the museum trustees were so please they had a little party for us. A few days later I returned home for a week for the very important task of making cider from my orchard of apple trees.

Second year students.

After returning, I started with the first-year students, which was quite a challenge as many of them had not even picked up a saw before. They soon learnt to cut several different types of joints and we moved on to making a building that was started by the second-year students the year before. This building is going to be used as storage for the masonry yard at the University. Previously the frame had been cut using ‘square rule’ so we continued to use this method and soon the production was going at a pace.

Once all the pieces were manufactured, we put sections of the building together in the workshop to check everything fitted properly and then used the draw pegging technique on the joints. Last week we erected the frame with the aid of a mobile crane and we were able to complete it and rafters in one day.

This week the students have an exam on making the different joints we have been practicing. I am sure they will do brilliantly as their skill have much improved.

My time in Sweden is coming to an end now and I will be returning home to the UK in a couple of weeks, back to work and reality! I am really looking forward to coming again next autumn to continue where I left off. I plan to build some further great projects in more of a Scandinavian tradition. I would like to thank everybody here for making me feel welcome. Tack! □

First year students with finished frame.

Grindbygg som pedagogisk prosjekt

Av Mette Handler

Det begynte med en bussholdeplass i 2013 på Vårdinge By folkhögskola syv mil sørvest for Stockholm. Siden da har fem årganger av elever på ”Trähantverk – Grundutbildning i slöjd, form och möbelsnickeri” hatt en to ukers kurs i grindbygg. På en utdanning som primært fokuserer på møbelsnekkeri? Ja, akkurat!

De fleste elevene på Vårdinge har ikke jobbet med tre tidligere. Utdanningen innledes med kurser i bruk av håndverktøy. Elevene har typisk gått fem uker på skolen innen kurset i grindbygg. De har hatt kurs i å spikke med kniv og øks, samt gjort krakker (paller/taburetter) i ferskt virke. Elevene har utelukkende jobbet med sine egne prosjekter, men får på grindbyggkurset for det første jobbe sammen og for det andre gjøre noe så stort og realt som et hus!

Deltagerne har vært både første og andre års elever. Elevene jobber i hovedsak to og to, men det har gjennom hele kurset variert hvem som har jobbet med hvem uten at det har vært styrt fra min side. Det har bidratt til at det har vært mye læring elevene imellom og at elevene har blitt bedre kjent med hverandre, også på tvers av årgang. Det har hatt positiv effekt på resten av skoleåret.

Utover det åpenbare at kurset gir øvelse i bruk av håndverktøy og at prosjektet gir anledning til å ta opp ulike tema bl.a. knyttet til virkesegenskaper, så er det også en bra øvelse i å tenke i tre dimensjoner. Knuten er lite komplisert og vanskelig å forestille seg. En liten modell av knuten har vært til god hjelp under byggeprosessen og for å forstå prinsippene og hvordan kreftene fra taket påvirker konstruksjonen.

Videre er det en indre logikk i byggeprosessen - en viss rekkefølge i momentene - som bidrar til forståelsen og som kan være bra å ha med som prinsipp videre. Et viktig moment er også å sette fokus på viktigheten av å ta vare på vår kulturarv, den materielle så vel som den immaterielle.

Og hva har vi bygget? Vi har bl.a. bygget virkeslager til skolen. Her måtte vi tilpasse oss et arkitekttegnet sauefjøs (fårhus) med pulpettak, en takkonstruksjon grindbygget ikke er ment for, men … Vi har bygget bod/utedo (dass) til havelinjen, tak til skolens rakuovner og årets prosjekt er første del av en kommende utstillingspaviljong.

Det har vært en takknemmelig oppgave å lede disse kursene, deltagerne har møtt prosjektene med stor entusiasme og arbeidslyst. Og hver gang har reisningen vært magisk; grindene som ligger på bakken ser ikke så store ut, men når de kommer på høykant blir det en helt annen sak!

Og så er det gøy at nettopp grindbygget har fått en fremtredende rolle i skolens presentasjonsfilm om trehåndverkslinjen:

http://vardinge.fhsk.se/trahantverk-grundutbildning-i-slojd-form-och-mobelsnickeri/

Og hvorfor nettopp kurs i grindbygg? Det er en annen historie men mye har jeg lärt meg av Kåre Herfindal og Trond Oalann. □

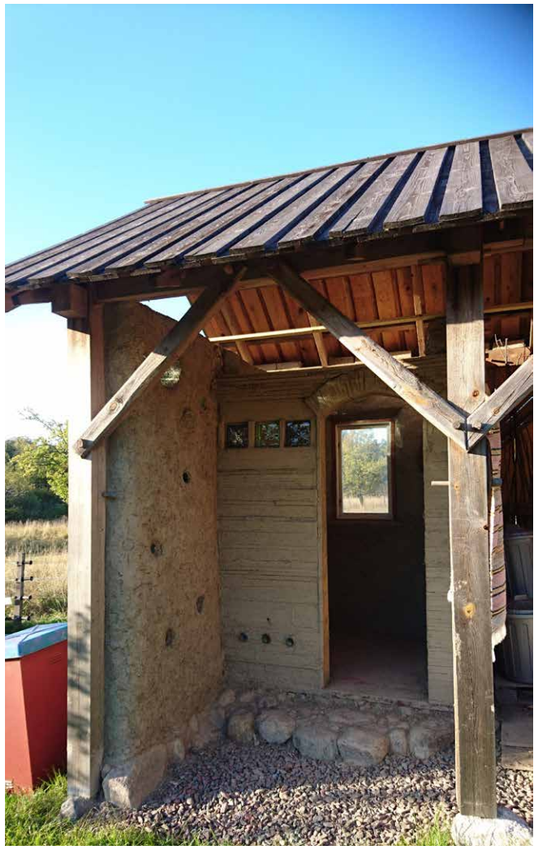

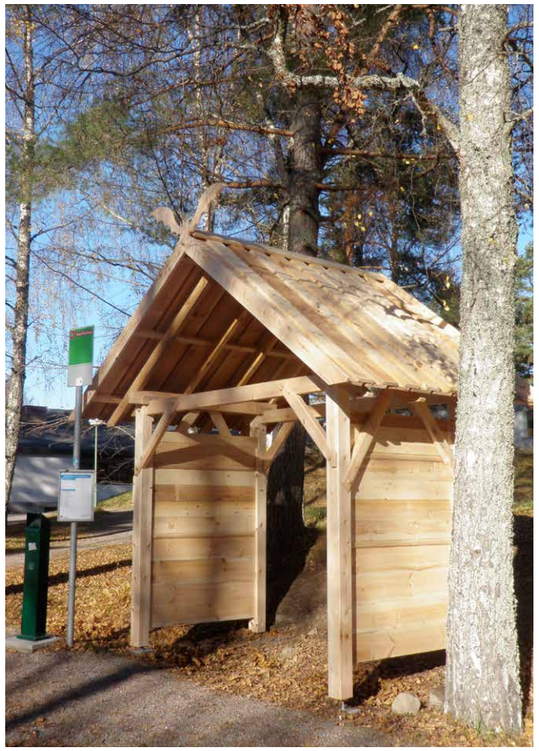

Hantverkslaboratoriets stolpverks-kurser från året som gått

Av Ulrik Hjort Lassen

I april 2019 hade vi vår första stolpverkskurs i ladan på Kvibergsnäs Landeri. Det var en fördjupningskurs i fullskalig layout och påritningsmetoder för hantverkare med en del erfarenhet. Under tre dagar gick vi igenom de olika påritningsprinciperna som jag har studerat i min forskning, där vi använde transfer by reference med lodet, line transfer med vattenpass och vinkel, och transfer by points med hjälp av passare. Detta var en del av en workshop där fokus var på att ta reda på hur man har byggt stolpverk i Sverige.

Detta följdes upp genom en workshop i Mariestad under 5-6 dagar med bland andra Jack Sobon från USA, Peter McCurdy från England, Trond Oalann från Norge med många fler. Workshopen startade med en fullspäckad seminariedag med föreläsningar om historiska stolpverksmetoder, konstruktioner och tekniker från USA, England och Skandinavien. Efter det hade Jack och Peter två dagars praktisk workshop med fokus på Amerikansk och Engelsk scribe rule. Sedan var det två dagar med studiebesök i Kinne-Vedum, Forsby, Ransberg och Forshem kyrkor och klockstaplar. Detta var ett första försök i att samla hantverkare för att diskutera den svenska och skandinaviska stolpverkstraditionen, det var speciellt inviterade hantverkare som var med som deltagare i ett försök att samla ihop kunskaper och erfarenheter samt diskutera tillvägagångssätt och hur man kan läsa historiska konstruktioner. Föga överraskande kom vi inte fram till något slutgiltigt resultat, typ – ”såhär har man gjort” - men många idéer kom fram i ljuset. Förhoppningsvis blir det flera likande sammankomster och diskussioner framöver, här har ju vi möjlighet i Stolpverk Norden att driva frågan om hur man egentligen har byggt stolpverk i Sverige, Norge, Danmark och Finland, och om man ens kan göra en sådan definition. Har man lust att vara med i ett sådant arbete får man gärna ta kontakt med mig på uhlassen@outlook.dk.

I Juni hölls sedan en andra stolpverkskurs där fokus var den danska layouten och påritningsmetoden med fullskalig utslagning på ett plant golv, där de viktigaste linjerna i konstruktionen slås ut på golvet. Stolpar, bjälkar, remstycken och snedsträvor läggs sedan ut efter linjerna och längder och träförbindningsdetaljer ritas på timret där på plats. Det var fem dagars

Grupper i gång med att bygga ihop var sin vägg i verkstaden på Kvibergsnäs

En färdigställd vägg av två nöjda kursdeltagare

Seminariedagen i Mariestad. Här Jack Sobon som pratar om historiska stolpverkstekniker i USA.

Workshop på murgården, Mariestad, där en stolpverksstomme byggs i färsk ek. Här visar Jack Sobon hur man ”tumblar” en snedsträva.

intensiv kurs, där vi började med en 2-3 timmars föreläsning som en introduktion till stolpverk. Sedan fick alla göra en hörnskarv med halvlaxstjärtformig hake, en klassisk svensk och dansk träförbindning och sedan blev deltagarna uppdelade i grupper som jobbade med de olika väggarna. Layouten var skapad med cirkelgeometri, så att alla linjer och delar kunde ritas ut med hjälp av en stor passare (en läkt med två spik). Syll-varvet blev byggt först, där referenslinjer ritades på, och sedan blev långväggarna uppritade emot varandra. Som tur var låg det ett helt golv i ladan som var plant och i våg (golvet från stora rummet till projektet på Klåverön.) Träförbindningarna blev gjorda med handverktyg, och väggarna samlades med dragande dymlingar. Kanske var läraren lite väl ambitiös i sin planering, för de sista dagarna blev det hårt arbete för att hinna klart. Ett av problemen med denna typen av layout är ju att till exempel hörnstolparna skall användas i två olika layouter, och att man inte kan påbörja tvärväggarna innan långväggarna är klara. Vi påbörjade resningen av stommen först omkring kl 10 på sista kursdagen, men eftersom allt redan hade varit ihopsatt innan så bara rasslade det till, och huset stod klart. Nästan. Alla takstolar blev inte färdiga och några bindbjälkar och strävor hanns inte med, men en stomme blev det! □

Alla kursdeltagarna övar på att göra en hörnskarv med halvlaxstjärtformigt hak.

Den färdiga stommen med alla kursdeltagarna inuti.

Stolpverkskurser 2020

Av Ulrik Hjort Lassen

Här kommer en sammanställning över de stolpverkskurser som vi i skrivande stund känner till, som anordnas av olika arrangörer under 2020. Uppdateringar sker löpande i kommande nyhetsbrev, välkomna med fler tips på kurser som vi kan hjälpa till att sprida!

Grunden för Stolpverk – bygg din egen stolpverksbock, Nääs. 22-23 februari
Att bygga i stolpverk är inte så svårt om man lär sig att använda verktygen rätt och vet hur man på bästa sätt ritar på materialet. Men för att kunna arbeta på bästa sätt krävs det några bra stolpverksbockar och dessa kan man lära sig att bygga på denna kurs. Det är en mycket stabil bock med genomgående tappar och längsgående strävor. Den fungerar som en liten stolpverkskonstruktion, med de flesta moment som krävs för att bygga en större konstruktion. I kursen lär man sig bland annat att läsa konstruktionsritningar, rikta upp skevt material, göra dimensionsanpassningar, hugga tapp och tapphål, göra kilar och kilgång samt tillverka dymlingar. Kursen arrangeras av slöjd och byggnadsvård på Nääs och anmälan görs på https://www.slojdochbyggnadsvard.se/Kurser (kursen ligger inte ute ännu). Frågor kring kursens innehåll och upplägg skickas till kursledare Ulrik Hjort Lassen på uhlassen@outlook.dk

Stolpverksbock efter Nils Eric Andersons design.

One-Week Timber Framing Intensive, Mooste, Estonia. 17-22 February
En veckas kurs I traditionellt Amerikanskt stolpverk. Kursen hålls i Vanaajamaja Center for Traditional Building and Craft, Estland. Läs mer om kursen här: https://vanaajamaja.ee/events/traditional-american-timber-framing-course/

Bygga korsvirkesstomme i ek, Göteborg. Preliminära datum är 23-27 mars
Denna kurs kommer att likna kursen som hölls i juni i Göteborg. Kursen kommer att ha fokus på att bygga en korsvirkesstomme (utan tak) med böjda snedsträvor och löshultar med användning av fullskalig layout. Hela väggar läggs ut och påritas enligt dansk-svenska layoutmetoder. Det kommer att inledas med en teoretisk presentation om ämnet stolpverk och innehålla olika sätt att bygga på. De praktiska moment som kommer att ingå i kursen är: utslagning och praktisk geometri, referenssystem, påritningsmetoder med fokus på dansk tradition, olika typer av traditionella träförbindningar, demonstrationer av hur man arbetar med handverktyg, visning av maskiner som används i modern stolpverksproduktion, resning av stolpverksstomme (om vi hinner klart!). För de med mindre erfarenhet finns möjlighet till praktiska övningsuppgifter och träförbindningar, och de med mer erfarenhet kan gå mer direkt till utslagsgolvet. Kursledare är Ulrik Hjort Lassen. Anmälan görs via Hantverkslaboratoriet, Henrik.larsson@conservation.gu.se Praktiska frågor kring kursens innehåll och upplägg skickas till uhlassen@outlook.dk

Ritning på stommen som skall byggas. 5 x 5 meter.

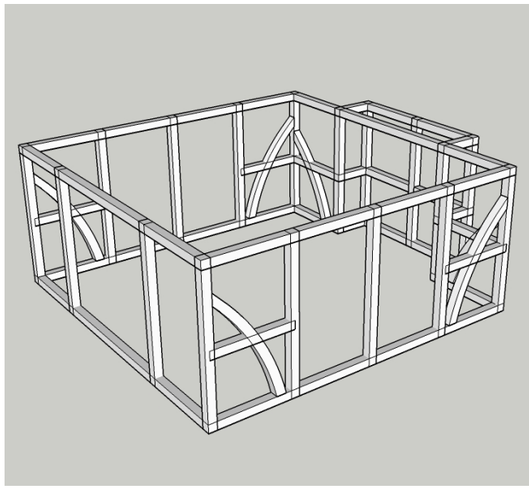

Timber frame-kurs på Gotland med Jack Sobon. 18-23 maj
Under Kristi Himmelfärdsveckan kommer Jack Sobon och hans assisterande instruktör Neil Godden till Gotland och håller en timber frame-kurs som i huvudsak fokuserar på den effektiva square rule-tekniken men som även innehåller scribe rule-moment. Kursen funkar fint oavsett om du är professionell hantverkare eller relativt oerfaren självbyggare. Är du intresserad av att anmäla dig eller vill ha mer information, mejla Henrik Larsson, henrik.larsson@conservation.gu.se. Detaljerad information finns på www.byggnadsvardsforetagen.se under “Kurser” eller “Kalendarium”.

Stolpverkskurser på Gränsfors Bruk. 17-23 maj och 30 maj–5 juni
Gränsfors bruk har hållit timrings- och smideskurser under tio års tid. Nu ska de även börja med stolpverk och kommer att hålla två kurser under våren 2020. Första delen blir under ledning av Rupert Newman som har 40 års erfarenhet av att bygga stolpverk i ek och numera är lärare på stolpverkskurserna i Mariestad. Kursen kommer fokusera på English scribe. Andra delen blir under ledning av Johannes Kästel från Järna Bjälklag och denna kommer fokusera på square rule teknik. Under båda kurserna kommer timmermannen Andreas Hipf att vara med som ledare. Mer info och anmälan till kursen finns på: https://www.gransforsbruk.com/kurser/#sp-kursprogram

Into the woods, Unnaryd, Småland. 3-7 Augusti (3-5 dagar)
I samband med festivalen Into the Woods I Unnaryd I Halland, kommer en stolpverkskurs att arrangeras. Där kan man delta på kursen under dagarna och sedan vara med på resten av festivalen på kvällarna och under helgen. Kursen kommer att hållas i Kroksjöns Trähantverks lokaler. Kursledare är Ulrik Hjort Lassen och inriktningen för stolpverkskursen är ännu inte bestämd. Det kommer finnas ett antal kurser med andra intressanta inriktningar parallellt och mycket aktiviteter för barn. Mer information om kursen kommer i nästa nyhetsbrev. Anmälan (inte öppen ännu) görs via hemsidan: https://www.intothewoods.se, där man kan se bilder från förra årets festival.

Takgeometri, bygga helvalmat tak med hängande kungstolpe, Göteborg. September/oktober (5 dagar)
Denna kurs kommer att ha som fokus hur man kan bygga ett helvalmat tak med hjälp av fullskaliga utslagningar och projektionslära. Takkonstruktionen till stommen från kursen i mars, (se artikel ovan) kommer att byggas. Takkonstruktionen skall byggas med en hängande Kungstolpe i mitten och Dragon ties i hörnen. Det blir mycket arbete med att rita upp, hela den första dagen får man sitta och jobba med projektionslära innan vi går ut och gör utslagningar i full skala. Kursledare är Ulrik Hjort Lassen. Anmälan görs via Hantverkslaboratoriet, Henrik.larsson@conservation.gu.se. Praktiska frågor kring kursens innehåll och upplägg skickas till uhlassen@outlook.dk.

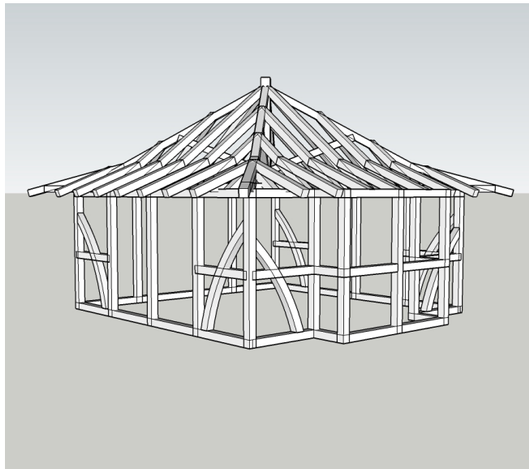

Tidig skiss på takkonstruktionen.

Bidra till nyhetsbrevet!

Har du bilder från ett stolpverksprojekt du genomfört? Dela det med oss andra! Skicka bilder och kort text till info@stolpverk.org

Det är dags att tänka på att förnya sitt medlemskap i vår förening. Enklast gör du det genom att girera till vårt bankgiro 5201-8231, skriv *namn* och *avgift 2020.*

Redaktör: Maria Grönberg
Layout: Sofie Campanello

Bilden på försättsbladet är från Kroksjöns trähantverks stolpverkshus på Vargaslätten i Simlångsdalen.